

קפלן, יוסף (1913-1942)

(Josef Kaplan). מראשי המחותרת היהודית וממייסדי ה'ארגון היהודי הלוחם' בורשה. ק' נולד בעיר קאליש שבפולין המערבית למשפחת עניים שבה שררה אווירה חרדית מחמירה. בנערותו נמשך להשכלה ולתרבות חילונית והצטרף לתנועת ה'שומר הצעיר' בעירו. במחצית השנייה של שנות ה-30 נמנה עם מנהיגי תנועתו בפולין. בימים הראשונים למלחמה בתחילת ספטמבר 1939 פנה ק' עם זרם היוצאים מזרחה, והופקד על תחנת מעבר הגבול הבלתי-גלית בלידה, שדרכה עברו פליטים נמלטים מפולין לליטה העצמאית. בתחילת 1940 חזר מוילנה, שסופחה לליטה, לשטחי פולין הכבושים בידי הגרמנים, כדי לרכז את ה'שומר הצעיר' במחתרת. מעת בואו לורשה הכבושה הקדיש עצמו כליל לפעילות עניפה במחתרת. ק' ביסס את מבנה תנועתו בגטאות השונים, שקד על הקמת הכשרה בתנאי מחתרת, עסק בהוצאת עיתונות מחתרת ובהפצתה, וייצג את תנועתו במוסדות ובמסגרות כלליות במחתרת יהודית. מאביב 1942 עסק ק' בהקמת גוף לוחם יהודי אנטי-נאצי והיה פעיל בגוש האנטי-פשיסטי בורשה, וביוני 1942 היה ממייסדי ה'ארגון היהודי הלוחם' בעיר. ב-3 בספטמבר 1942, בעיצומו של הגירוש הגדול מורשה, נתפס ק' בידי הנאצים בעוון הכנת תעודות מזויפות לקבוצת לוחמים שיצאה אל הפרטיזנים, נרצח בידי הנאצים ונקבר מלווה בחניכיו וידידיו מהמחתרת.

ק' כתב יומן אך הוא לא נשתמר. אירנה אדמוביץ', שהכירה אותו היטב, כתבה עליו: '...מהפעיל הסימפטי שמקודם, אך הבינוני לגמרי, צמח אדם גדול – מאוד חזק... ומאוד שקט. מארגן ואיש מחתרת למופת. מחמיר ובעל תושייה בכול ענייני המעשה של יום-יום, ומבוגר ושקול בנוגע לדברים העקרוניים – חיים ומוות.'